

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΣΕ ΕΛΑΣΣΟΝΑ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 6 Απριλίου 2016, με την εξής σύνθεση : Ανδρονίκη Θεοτοκάτου, Πρόεδρος, Σωτηρία Ντούνη, Μαρία Βλαχάκη και Γεωργία Μαραγκού, Αντιπρόεδροι, Γεώργιος Βοΐλης, Βασιλική Ανδρεοπούλου, Ασημίνα Σαντοριναίου, Ευαγγελία - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Κωνσταντίνα Ζώη, Δέσποινα Καββαδία - Κωνσταντάρα, Γεωργία Τζομάκα, Θεολογία Γναρδέλλη, Κωνσταντίνος Εφεντάκης, Αγγελική Πανουτσακοπούλου, Δημήτριος Τσακανίκας, Ασημίνα Σακελλαρίου, Ευαγγελία Σεραφή (εισηγήτρια) και Ειρήνη Κατσικέρη, Σύμβουλοι. Επίσης μετείχαν οι Σύμβουλοι Δέσποινα Τζούμα, Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου, Κωνσταντίνος Παραθύρας, Αργυρώ Μαυρομμάτη και Κωνσταντίνος Κρέπης, ως αναπληρωματικά μέλη. Γραμματέας η Ελένη Αυγουστόγλου.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας : Μιχαήλ Ζυμής.

Για να δικάσει την από 11.3.2014 (Α.Β.Δ. .../13.3.2014) αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου, που εκπροσωπείται νόμιμα από τον Υπουργό των Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Νικολάου Καραγιώργη, για την αναίρεση: α) της 1619/2012 μη οριστικής και β) της 4748/2013 οριστικής αποφάσεων του II Τμήματος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κ α τ ά των: α) Ε. Δ. του ..., ως νομίμου κληρονόμου των διαδοχικώς αποβιωσάντων γονέων του, ... Δ. και ... χήρας ... Δ., ο οποίος εμφανίσθηκε

αυτοπροσώπως στο ακροατήριο και ζήτησε να εκδικασθεί η υπόθεσή του και β) Β. Δ. του ..., ως νομίμου κληρονόμου της μητέρας της, ... χήρας ... Δ., η οποία δεν παραστάθηκε.

Με την πρώτη των προσβαλλομένων αποφάσεων κρίθηκε νόμω βάσιμη η από 27.11.2001 αγωγή της ... χήρας ... Δ. και των τέκνων αυτής και ήδη αναιρεσιβλήτων (ως νομίμων κληρονόμων του αποβιώσαντος στις .....1997 ... Δ.) και αναβλήθηκε η έκδοση οριστικής απόφασης για τη συμπλήρωση των αποδείξεων. Ακολούθως, με τη δεύτερη αναιρεσιβαλλόμενη οριστική απόφαση έγινε δεκτή η ως άνω αγωγή και υποχρεώθηκε το Ελληνικό Δημόσιο να καταβάλει στους αναιρεσιβλήτους το ποσό των 37.001,35 ευρώ, ως αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη ο εκ κληρονομίας δικαιούχος τους από την παράνομη παράλειψη της συνταξιοδοτικής διοίκησης να αναπροσαρμόσει τη σύνταξή του κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.1987 έως 30.4.1991, στο οποίο δεν ανέτρεξε, λόγω της κατά το άρθρο 60 παρ.1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα περιορισμένης (τριετούς) αναδρομής, η καταβολή της σύνταξης που κανονίσθηκε σε αυτόν με την 731/1994 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε:

Τον Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της αίτησης αναίρεσης.

Τον Επίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος ανέπτυξε την από 6.4.2016 γνώμη του και πρότεινε την απόρριψη της αίτησης αναίρεσης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη, με παρόντα τα τακτικά μέλη που έλαβαν μέρος στη συζήτηση της υπόθεσης, εκτός από τις Αντιπροέδρους Σωτηρία Ντούνη και Μαρία Βλαχάκη και τους Συμβούλους Γεώργιο Βοΐλη και Βασιλική Ανδρεοπούλου, που είχαν κώλυμα (άρθρα 11 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 4129/2013 και 78 παρ. 2 του π.δ. 1225/1981), καθώς και τη Σύμβουλο Ειρήνη Κατσικέρη που αποχώρησε από τη διάσκεψη, σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1968/1991.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα και

Σκέφθηκε σύμφωνα με το νόμο

Αποφάσισε τα εξής :

I. Η κρινόμενη αίτηση, για την οποία δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου (άρθρο 73 παρ.1 Ν. 4129/2013 -ΦΕΚ Α 52- και άρθρα 61 παρ.1 και 117 του Π.Δ/τος 1225/1981 -ΦΕΚ Α 304-) παραδεκτώσ στρέφεται κατά των ως άνω συμπροσβαλλομένων πράξεων (Ολομ.Ελ.Συν. 786/2016, 1384/2013, 2269/2011), έχει δε ασκηθεί εμπροθέσμως και εν γένει νομοτύπως και πρέπει να γίνει τυπικά δεκτή και να ερευνηθεί περαιτέρω ως προς την ουσιαστική της βασιμότητα παρά τη δικονομική απουσία του πρώτου των αναιρεσιβλήτων, ο οποίος εμφανίσθηκε στο ακροατήριο χωρίς πληρεξούσιο δικηγόρο (άρθρα 16, 27 και 117 του Π.Δ/τος 1225/1981) και την απουσία της δεύτερης εξ αυτών, η οποία κλητεύθηκε νομίμως και εμπροθέσμως να παραστεί κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο ακροατήριο (βλ. την από 16.3.2016 έκθεση επίδοσης της υπαλλήλου του Δήμου ... ..).

II. Με την πρώτη των προσβαλλομένων αποφάσεων (1619/2012) το II Τμήμα του Ελεγκτικού Συνεδρίου έκρινε ότι η από 27.11.2001 αγωγή της ... χήρας ... Δ. και των τέκνων τους, Ε. και Β. Δ., με την οποία διώκεται η αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη ο εκ κληρονομίας δικαιούχος τους, πολιτικός συνταξιούχος, από την παράνομη παράλειψη της συνταξιοδοτικής διοίκησης να αναπροσαρμόσει τη σύνταξή του κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.1987 έως 30.4.1991, στο οποίο δεν ανέτρεξε, λόγω της κατά το άρθρο 60 παρ.1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα περιορισμένης (τριετούς) αναδρομής, η καταβολή της σύνταξης που κανονίσθηκε σε αυτόν με την 731/1994 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, είναι νόμω βάσιμη και δεν έχει υποπέσει στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 90 παρ.1 του Ν. 2362/1995. Περαιτέρω, κήρυξε απαράδεκτη τη συζήτηση ως προς τη Β. Δ. (κληρονόμο της αποβιώσας στις .....2007 ... χήρας ... Δ.) και ανέβαλε την έκδοση οριστικής απόφασης επί της ως άνω αγωγής, ώστε να συμπληρωθούν τα στοιχεία του φακέλου με τα απαραίτητα έγγραφα, προκειμένου να προσδιορισθεί επακριβώς το ύψος της οφειλόμενης στα τέκνα του αποβιώσαντος ... Δ. (ως καθολικών διαδόχων του ιδίου και της μητέρας τους ... χήρας ... Δ.) αποζημίωσης. Εν συνεχεία, με τη δεύτερη των προσβαλλομένων αποφάσεων (4748/2013) έγινε δεκτή η αγωγή των ήδη αναιρεσιβλήτων και υποχρεώθηκε το Ελληνικό Δημόσιο να καταβάλει: α) στον Ε. Δ. του ..., εξ αδιαθέτου κληρονόμο τόσο του αποβιώσαντος πολιτικού συνταξιούχου ... Δ. όσο και της ... χήρας ... Δ. και β) στη Β. Δ. του ..., εξ αδιαθέτου κληρονόμο της ..., χήρας ... Δ., κατά το λόγο της

κληρονομικής τους μερίδας, το ποσό των 37.001,35 ευρώ νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής, ως αποζημίωση του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ..

III. Με την κρινόμενη αίτηση το αναιρεσεϊόν Ελληνικό Δημόσιο επιδιώκει την εξαφάνιση των προσβαλλομένων αποφάσεων, προβάλλοντας, ως μοναδικό λόγο αναιρέσεως, ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία των διεπουσών την επίδικη υπόθεση διατάξεων των άρθρων 91 παρ.1 και 95 του Ν.Δ/τος 321/1969 και του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ., έγινε δεκτό ότι η επίδικη αξίωση δεν έχει υποπέσει σε παραγραφή. Κατά τα ειδικότερα αναφερόμενα στην αίτηση, η επίδικη αξίωση κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη στα τέλη του έτους 1994, ότε δημοσιεύθηκε η 731/1994 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, διεκόπη δε η παραγραφή αυτής στις 21.2.1995, όταν ο πολιτικός συνταξιούχος ... Δ. άσκησε αγωγή ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και συμπληρώθηκε στα τέλη του έτους, όταν δημοσιεύθηκε η .../1999 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία απορρίφθηκε αυτή, ελλείπει δικαιοδοσίας, με συνέπεια να αρθούν όλες οι δικονομικές και ουσιαστικές συνέπειες της άσκησης της αγωγής και να υποπέσει η επίδικη αξίωση στην προβλεπόμενη πενταετή παραγραφή.

IV. Α. Στο άρθρο 91 παρ.1 του Ν.Δ/τος 321/1969 «Περί Κώδικος Δημοσίου Λογιστικού» (ΦΕΚ Α 205) ορίζεται ότι: «Ο χρόνος παραγραφής των χρηματικών αξιώσεων κατά του Δημοσίου, είναι πέντε ετών, εφ' όσον υπό ετέρας γενικής ή ειδικής διατάξεως δεν ορίζεται βραχύτερος χρόνος παραγραφής», στο άρθρο 93, ότι: «Η παραγραφή άρχεται από του τέλους του οικ. έτους, καθ' ο εγεννήθη η αξίωσις και είναι δυνατή η δικαστική αυτής

επιδιώξεις», στο άρθρο 95, ότι: «Φυλαττομένης της ισχύος των ειδικών διατάξεων, η παραγραφή των χρηματικών αξιώσεων κατά του Δημοσίου διακόπτεται μόνον: α) Δια της υποβολής της υποθέσεως εις το δικαστήριο ή εις διαιτητάς, οπότε άρχεται εκ νέου η παραγραφή από της τελευταίας διαδικαστικής πράξεως των διαδίκων, του δικαστηρίου ή των διαιτητών. β) ...» και στο άρθρο 96, ότι: «... Η παραγραφή λαμβάνεται υπ' όψιν αυτεπαγγέλτως υπό των δικαστηρίων». Επακολούθησε ο Ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α 247/27.11.1995), με όμοιες ως προς τη διακοπή της παραγραφής ρυθμίσεις, στο άρθρο 107 του οποίου ορίζεται ότι: «Οι διατάξεις του παρόντος νόμου περί παραγραφής εφαρμόζονται επί απαιτήσεων που γεννώνται μετά την έναρξη της ισχύος του. Όσον αφορά όμως την αναστολή και τη διακοπή της παραγραφής, εφαρμόζονται και επί απαιτήσεων που έχουν γεννηθεί πριν από την ισχύ αυτού, εάν τα επαγόμενα την αναστολή ή διακοπή γεγονότα έχουν συντελεσθεί μετά την ισχύ αυτού. 2. Οι διατάξεις του παρόντος περί των συνεπειών της συμπληρωθείσας παραγραφής ισχύουν και επί απαιτήσεων που έχουν γεννηθεί πριν από την ισχύ αυτού, ανεξάρτητα από το χρόνο συμπλήρωσεως της παραγραφής».

Β. Στο άρθρο 12 του Ν. 2717/1999 «Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας» (ΦΕΚ Α 97/17.5.1999), όπως η παράγραφος 3 αυτού προστέθηκε με το άρθρο 29 παρ.3 του Ν. 2915/2001 «Επιτάχυνση της τακτικής διαδικασίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων και λοιπές δικονομικές και συναφείς ρυθμίσεις» (ΦΕΚ Α 109/29.5.2001), ορίζεται ότι: «1. Το δικαστήριο εξετάζει και αυτεπαγγέλτως τη

δικαιοδοσία και την αρμοδιότητά του. 2. Αν το δικαστήριο διαπιστώσει ότι η υπόθεση υπάγεται στα πολιτικά – ποινικά δικαστήρια, απορρίπτει το σχετικό ένδικο βοήθημα ή μέσο, ενώ αν διαπιστώσει ότι αυτή υπάγεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας, στο Ελεγκτικό Συνέδριο ή σε άλλο τακτικό διοικητικό δικαστήριο, παραπέμπει το ένδικο βοήθημα ή μέσο στο αρμόδιο δικαστήριο. ...

3. Στις περιπτώσεις στις οποίες κατά το άρθρο 12 παράγραφος 2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας προβλέπεται παραπομπή στο αρμόδιο δικαστήριο, αν πριν από την έναρξη ισχύος της διάταξης αυτής απορρίφθηκε ένδικο βοήθημα ή μέσο ως απαράδεκτο λόγω έλλειψης δικαιοδοσίας ή αρμοδιότητας του δικαστηρίου και στο μεταξύ είχε παρέλθει η προθεσμία προσφυγής στο αρμόδιο δικαστήριο, παρέχεται προθεσμία έξι μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου για την άσκηση του ένδικου βοηθήματος ή μέσου ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου. 3. ... 4. ...» και στο άρθρο δεύτερο του ίδιου νόμου, ότι: «Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει δύο (2) μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως».

Γ. Με την 4/2001 απόφαση του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου κρίθηκε ότι αγωγή που ασκείται κατά του Δημοσίου, με βάση το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., με αντικείμενο την καταβολή αποζημίωσης για χρονικό διάστημα προγενέστερο του χρόνου που καθορίστηκε, με πράξη ή απόφαση του αρμόδιου προς απονομή σύνταξης οργάνου, υπάγεται στην αποκλειστική δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου και όχι των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, διότι οδηγεί εμμέσως σε μεταβολή του χρόνου έναρξης των οικονομικών αποτελεσμάτων του συνταξιοδοτικού δικαιώματος και κατ' αυτόν τον τρόπο αφορά σε θέμα που

ανήκει στη συνταγματικά προσδιορισμένη ειδική και αποκλειστική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου αυτού.

Δ. Από τις ως άνω διατάξεις συνάγεται, μεταξύ άλλων, ότι εφόσον η ένδικη αξίωση γεννήθηκε πριν από την έναρξη ισχύος του Ν. 2362/1995, εφαρμόζονται οι διατάξεις του Ν.Δ/τος 321/1969, και ότι η παραγραφή των χρηματικών απαιτήσεων κατά του Δημοσίου λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο της ουσίας, χωρίς να απαιτείται να προβληθεί σχετική ένσταση εκ μέρους του Δημοσίου, εφόσον τα πραγματικά περιστατικά που στοιχειοθετούν την έναρξή της, την πρόοδο και τη συμπλήρωση του χρόνου αυτής, προκύπτουν από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης (Ολομ.Ελ.Συν. 4322/2013, 2682/2013 ΣτΕ 2998/2015, 2655/2013, 1743/2000). Η υποχρέωση του Δικαστηρίου να εξετάζει αυτεπαγγέλτως την παραγραφή της αξίωσης κατά του Δημοσίου εκτείνεται στο σύνολο των σχετικών με την παραγραφή ζητημάτων και, επομένως, λόγος διακοπής της παραγραφής, ο οποίος προκύπτει από τα στοιχεία που τίθενται υπόψη του Δικαστηρίου της ουσίας λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως από αυτό (ΣτΕ 1363/2015, 1287/2013, 2152/2010). Περαιτέρω, η αξίωση κατά του Δημοσίου που ερείδεται στο άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. και αφορά στην καταβολή αποζημίωσης, λόγω στέρησης συνταξιοδοτικών παροχών, για χρονικό διάστημα προγενέστερο του χρόνου που καθορίσθηκε με απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου ως χρόνος έναρξης καταβολής της σύνταξης, υπόκειται στην πενταετή παραγραφή του άρθρου 91 παρ.1 του Ν.Δ/τος 321/1969, η οποία άρχεται από το τέλος του οικονομικού έτους μέσα στο οποίο αυτή γεννήθηκε και κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη.

Διακοπή δε αυτής χωρεί καταρχάς με την υποβολή της υπόθεσης στο αρμόδιο Δικαστήριο, πλην όμως, ενόψει του ότι το έτος 2001 ήρθη από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο η αμφισβήτηση ως προς τη δικαιοδοσία του Ελεγκτικού Συνεδρίου αναφορικά με την εκδίκαση αποζημιωτικών αγωγών του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ. με αντικείμενο την καταβολή αποζημίωσης λόγω μη αναπροσαρμογής της σύνταξης για χρονικό διάστημα προγενέστερο του χρόνου που καθορίστηκε με απόφαση του Δικαστηρίου, αλλά και της ασάφειας και της αβεβαιότητας που υπήρχε αυτήν την περίοδο ως προς την εφαρμογή των διατάξεων περί της δικαιοδοσίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου για την εκδίκαση τοιούτων αγωγών καθώς και των διακυμάνσεων της νομολογίας αναφορικά με τα ζητήματα αυτά, κατά το χρονικό διάστημα έως τη δημοσίευση της 4/2001 απόφασης του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το διακοπτικό της παραγραφής αποτέλεσμα επέρχεται και με την κατάθεση της αγωγής σε Δικαστήριο που στερείται δικαιοδοσίας, ιδία όταν αυτό εντάσσεται μεταξύ αυτών που χωρεί πλέον παραπομπή κατ' άρθρον 12 παρ.2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Ακολούθως, η ούτω αρξαμένη παραγραφή δεν δύναται να συμπληρωθεί εν επιδικία, καθόσον στη διοικητική δίκη η πρωτοβουλία διενέργειας των διαδικαστικών πράξεων ανήκει στο Δικαστήριο και όχι στους διαδίκους. Τέλος, κατά την έννοια της διάταξης του άρθρου 12 παρ.3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, η αναβίωση της προθεσμίας άσκησης ενδίκων βοηθημάτων και μέσων που είχαν απορριφθεί για έλλειψη δικαιοδοσίας ή αρμοδιότητας πριν από την έναρξη ισχύος του άρθρου 12 παρ.2 του ως άνω Κώδικα, με την οποία προβλέφθηκε το πρώτον η δυνατότητα παραπομπής των

ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων ασκούμενων ενδίκων βοηθημάτων και μέσων, που δεν υπάγονται στη δικαιοδοσία ή αρμοδιότητά τους, στο Συμβούλιο της Επικρατείας, στο Ελεγκτικό Συνέδριο ή στο αρμόδιο τακτικό διοικητικό δικαστήριο κατά περίπτωση, δεν αφορά στις αγωγές αποζημίωσης, διότι η άσκηση των ενδίκων αυτών βοηθημάτων δεν υπόκειται στον περιορισμό των προθεσμιών και πρόθεση του νομοθέτη ήταν, για λόγους ίσης μεταχείρισης και παροχής δυνατότητας ουσιαστικής κρίσης των υποθέσεων, να υπαγάγει στη ρύθμιση αυτή εκείνα τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που απορρίφθηκαν λόγω αναρμοδιότητας ή έλλειψης δικαιοδοσίας του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου εισήχθησαν και δεν μπορούσαν, λόγω παρόδου των προθεσμιών, στις οποίες υπόκειται η άσκησή τους, να επανασκηθούν ενώπιον του αρμοδίου Δικαστηρίου (Ολομ.Ελ.Συν. 2348/2013, 3026/2012). Κατά την ειδικότερη γνώμη των Συμβούλων Ευαγγελίας - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Κωνσταντίνου Εφεντάκη και Ευαγγελίας Σεραφή, για τη διακοπή της παραγραφής απαιτείται η παραδεκτή υποβολή, δηλαδή η νομότυπη εισαγωγή του ενδίκου βοηθήματος ενώπιον του έχοντος δικαιοδοσία δικαστηρίου (Διοικ.Εφ.Αθηνών 6218/2013, Γνμδ. Ν.Σ.Κ. 20/2004, πρβλ. ΣτΕ 2703/1998). Ενόψει δε της ενότητας που παρουσιάζουν τα δικαστήρια της ίδιας ή παρεμφερούς δικαιοδοσίας, η παραγραφή διακόπτεται και με την υποβολή της υπόθεσης σε αναρμόδιο δικαστήριο, εφόσον ο νόμος προβλέπει την παραπομπή της υπόθεσης από το δικαστήριο αυτό στο αρμόδιο (ΣτΕ 1214/2002). Σε κάθε περίπτωση, λαμβανομένης υπ' όψιν και της αιτιολογικής έκθεσης του άρθρου 29 παρ.3 του Ν. 2915/2001 (η οποία δεν διακρίνει μεταξύ ενδίκων βοηθημάτων,

αλλά εστιάζει στην «αρχή της ίσης μεταχείρισης [που] επιβάλλει ... να παρασχεθεί ... η δυνατότητα της επί της ουσίας κρίσης της υπόθεσης ...») και προς το σκοπό της μη απώλειας της ουσιαστικής κρίσης των υποθέσεων που εισήχθησαν σε αναρμόδιο τακτικό διοικητικό δικαστήριο, ως προς το οποίο, από 18.7.1999 και εντεύθεν, προβλέπεται δυνατότητα παραπομπής τους στο αρμόδιο δικαστήριο (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ελεγκτικό Συνέδριο και τακτικά διοικητικά δικαστήρια), πλην όμως εκδικάστηκαν πριν από την ημερομηνία αυτή και απορρίφθηκαν ως απαράδεκτα (οπότε εξέλιπαν όλες οι δικονομικές και ουσιαστικές συνέπειες της άσκησής τους - Ολομ.Ελ.Συν. 2348/2013, 2312/2013-), παρέχεται προθεσμία έξι μηνών από τις 29.5.2001 (ημερομηνία δημοσίευσης του Ν. 2915/2001) για την άσκησή τους ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου. Η διάταξη του άρθρου 12 παρ.3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, καταλαμβάνει και το ένδικο βοήθημα της αγωγής του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ. (ΣτΕ 2732/2007, 1846/2003, 688/2003 3623/2002) υπό τις εξής προϋποθέσεις: α) η αγωγή να έχει ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίου στερούμενου δικαιοδοσίας, ως προς το οποία προβλέπεται πλέον κατ' άρθρον 12 παρ.2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας υποχρέωση παραπομπής στο αρμόδιο δικαστήριο και να έχει απορριφθεί πριν τις 18.7.1999 ως απαράδεκτο, ελλείψει δικαιοδοσίας, και β) η αγωγή να ασκηθεί ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου εντός εξαμήνου από τη δημοσίευση του Ν. 2915/2001, από τους ίδιους διαδίκους και να είναι «όμοια» κατά τη νομική και ιστορική αιτία καθώς και το αιτητικό της, καθόσον με τη διάταξη αυτή επιδιώκεται η ουσιαστική κρίση ήδη ασκηθέντων και απορριφθέντων, ελλείψει δικαιοδοσίας, ενδίκων βοηθημάτων.

Εάν λάβει χώρα η εκ νέου άσκηση του ενδίκου βοηθήματος ενώπιον του έχοντος δικαιοδοσία δικαστηρίου, εντός της εξάμηνης προθεσμίας, η διακοπή της παραγραφής άρχεται από τότε που αυτό ασκήθηκε ενώπιον του στερούμενου δικαιοδοσίας δικαστηρίου. Η γνώμη αυτή δεν εκράτησε.

V. Στην κρινόμενη υπόθεση το Τμήμα με τις προσβαλλόμενες αποφάσεις του και κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη περί των πραγμάτων κρίση του, δέχθηκε τα ακόλουθα: Ο ... Δ., συνταξιούχος δικαστικός λειτουργός, εξήλθε από την υπηρεσία στις 30.6.1979, έχοντας συνολική πραγματική συντάξιμη υπηρεσία 46 ετών και 26 ημερών, βάσει της οποίας η αρμόδια Διεύθυνση της Υπηρεσίας Συντάξεων του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους, με την .../1979 πράξη της, κανόνισε σε αυτόν μηνιαία σύνταξη κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Με την 731/1994 απόφαση της Ολομέλειας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, κατά μερική παραδοχή αιτήσεως αναιρέσεως που ο ίδιος είχε ασκήσει κατά της 701/1993 απόφασης του II Τμήματος, ανακαθορίσθηκε (αυξήθηκε) η σύνταξή του, με συνυπολογισμό σε αυτήν και των αποδοχών που καθορίσθηκαν με την 2019812/1209/0022/28.2.1992 κοινή απόφαση των Υπουργών Δικαιοσύνης και Οικονομικών, αναδρομικώς από τριετίας (από 1.4.1991 έως 30.11.1994), σύμφωνα με το άρθρο 60 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα. Στις 21.2.1995 ο ίδιος άσκησε αγωγή ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών ζητώντας να υποχρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο να του καταβάλει, ως αποζημίωση το ποσό των 12.608.209 δραχμών που αντιστοιχούσε σε διαφορές των συντάξιμων αποδοχών του που στερήθηκε κατά το χρονικό διάστημα πέραν της τριετίας (από 1.1.1987 έως 31.3.1991),

μετά τον ανακαθορισμό της σύνταξής τους με την 731/1994 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής. Επί της ως άνω αγωγής εξεδόθη η .../1995 απόφαση του δικαστηρίου, με την οποία έγινε εν μέρει δεκτή η αγωγή του και επιδικάσθηκε σε αυτόν το ποσό των 12.328.354 δραχμών, πλην όμως η απόφαση αυτή εξαφανίσθηκε, κατόπιν εφέσεως του Ελληνικού Δημοσίου, με την .../1999 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η οποία δημοσιεύθηκε στις 26.5.1999 και δέχθηκε ότι τα Διοικητικά Δικαστήρια στερούνται δικαιοδοσίας για την εκδίκαση τέτοιων αγωγών. Κατόπιν αυτού, στις 28.11.2001 (εντός της εξάμηνης προθεσμίας που προβλέφθηκε με το άρθρο 29 του Ν. 2915/2001) οι εξ αδιαθέτου κληρονόμοι του αποβιώσαντος στις 28.7.1997, ... Δ., δηλαδή η ... χήρα ... Δ. και τα τέκνα του Ε. και Β. Δ. άσκησαν αγωγή ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου με την ίδια νομική και ιστορική αιτία και το ίδιο αιτητικό (την καταβολή ποσού 12.608.209 δραχμών -και ήδη 37.001,35 ευρώ- που αντιστοιχεί σε διαφορές συντάξεων που ο κληρονομούμενος στερήθηκε κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.1987 έως 31.3.1991) νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής. Επ' αυτής αρχικώς εξεδόθη η 38/2003 απόφαση του II Τμήματος, με την οποία η αγωγή απορρίφθηκε ως νόμω αβάσιμη και εν συνεχεία, συνεπεία αιτήσεως αναιρέσεως που άσκησαν η ... χήρα ... Δ. και ο υιός Ε. Δ. εκδόθηκαν η 1807/2007 απόφαση της Ολομέλειας με την οποία διατάχθηκε η κοινοποίηση αντιγράφου της αναίρεσης στο αναιρεσίβλητο Ελληνικό Δημόσιο, η 1190/2009, με την οποία αφού διαπιστώθηκε η διακοπή της δίκης λόγω θανάτου (στις .....2007) της πρώτης αναιρεσείουσας και η επανάληψή της από τον δεύτερο αναιρεσείοντα,

κηρύχθηκε απαράδεκτη η συζήτηση προκειμένου να κλητευθεί να παραστεί η Β. Δ., εξ αδιαθέτου κληρονόμος της ... χήρας ... Δ. και, εν τέλει, η 1726/2010 απόφαση της Ολομέλειας του Δικαστηρίου, με την οποία αναιρέθηκε η 38/2003 απόφαση του II Τμήματος. Ειδικότερα, η Ολομέλεια δέχθηκε ότι με την έγερση της αγωγής, η οποία ερείδεται στο άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ., δεν επιδιώκεται η καταβολή συντάξεων, αλλά η αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε στο δικαιούχο από την παράνομη στέρηση συνταξιοδοτικών παροχών, η οποία δεν κωλύεται από το άρθρο 60 παρ.1 του Συνταξιοδοτικού Κώδικα και η υπόθεση αναπέμφθηκε στο II Τμήμα για νέα κρίση. Μετά την αναπομπή εξεδόθη η προσβαλλόμενη 1619/2012 μη οριστική απόφαση του II Τμήματος, με την οποία η αγωγή κρίθηκε νόμω βάσιμη και η επίδικη αξίωση μη παραγεγραμμένη (καθόσον η αξίωση κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη στο τέλος του οικονομικού έτους 1994, η πενταετής παραγραφή αυτής διεκόπη στις 21.2.1995, με την κατάθεση αγωγής ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών, ανεξαρτήτως αν ήταν αναρμόδιο, άρχισε δε εκ νέου όταν εκδόθηκε η .../1999 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η δε διακοπείσα παραγραφή δεν συμπληρώθηκε έκτοτε, καθόσον δεν νοείται παραγραφή εν επιδικία στη διοικητική δίκη) και διατάχθηκε η συμπλήρωση των στοιχείων του φακέλου με τα αναφερόμενα στην απόφαση αυτή έγγραφα, προκειμένου να προσδιοριστούν τα ακαθάριστα ποσά συντάξεων που ο ... Δ. έπρεπε να λάβει κατά το κρίσιμο διάστημα από 1.1.1987 έως 30.4.1991 και αυτά που τελικώς έλαβε. Μετά τη συμπλήρωση των στοιχείων του φακέλου εξεδόθη η προσβαλλόμενη 4748/2013 απόφαση του II Τμήματος, η οποία αφού επανέλαβε την κρίση περί μη παραγραφής της επίδικης αξίωσης,

επέδικασε στον Ε. Δ., καθολικό διάδοχο του ... και της ... χήρας ... Δ. και στη Β. Δ., καθολική διάδοχο της ... χήρας ... Δ., κατά το λόγο της κληρονομικής τους μερίδας, το ποσό των 37.001,35 ευρώ νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής.

VI. Με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη μείζονα σκέψη της παρούσας απόφασης, το δικάσαν Τμήμα ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε τις διέπουσες την επίδικη υπόθεση διατάξεις περί παραγραφής, διότι η αξίωση κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη το έτος 1994, όταν εκδόθηκε η 731/1994 απόφαση της Ολομέλειας η οποία ανακαθόρισε τη σύνταξη του δικαιούχου, αναδρομικώς από τριετίας (από 1.4.1991), και ενόψει της ασάφειας της νομολογίας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αναφορικά με τη δικαιοδοσία εκάστου εξ αυτών για την εκδίκαση αποζημιωτικών αγωγών (βάσει του άρθρου 105 Εισ.Ν.Α.Κ.) για τη ζημία που υφίσταται ο δικαιούχος από τη στέρηση συνταξίμων αποδοχών για το πέραν της τριετίας χρονικό διάστημα, η κατάθεση στις 21.2.1995 αγωγής από το ... Δ. ενώπιον του αναρμοδίου Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών (και πάντως ενώπιον δικαστηρίου για το οποίο προβλέπεται πλέον υποχρέωση παραπομπής στο Ελεγκτικό Συνέδριο κατ' άρθρο 12 παρ.2 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας) διέκοψε την παραγραφή, η οποία άρχισε εκ νέου με την έκδοση της .../1999 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Η ούτω αρξαμένη παραγραφή διακόπηκε εκ νέου με την κατάθεση από τους εξ αδιαθέτου κληρονόμους του ... Δ. της από 28.11.2001 αγωγής τους ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, η οποία δεν έχει έκτοτε συμπληρωθεί, διότι στη

διοικητική δίκη δεν νοείται παραγραφή εν επιδικία, καθόσον η πρωτοβουλία για τη διενέργεια των διαδικαστικών πράξεων ανήκει στο δικαστήριο και όχι στους διαδίκους. Κατά την ειδικότερη γνώμη των Συμβούλων Ευαγγελίας - Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Κωνσταντίνου Εφεντάκη και Ευαγγελίας Σεραφή, η άσκηση της από 21.2.1995 αγωγής του . Δ. ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών δεν διέκοψε την παραγραφή της αξίωσης που κατέστη δικαστικώς επιδιώξιμη το έτος 1994, διότι ασκήθηκε ενώπιον Δικαστηρίου στερούμενου δικαιοδοσίας, σε κάθε περίπτωση δε, στα τέλη του έτους 1999, με την έκδοση της .../1999 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία απορρίφθηκε ως απαράδεκτη, εξέλιπαν όλες οι δικονομικές και ουσιαστικές συνέπειες της άσκησής της. Όμως, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 12 παρ.3 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, όπως αυτή προστέθηκε με το άρθρο 29 παρ.3 του Ν. 2915/2001, η έγερση στις 28.11.2001 (εντός της προβλεφθείσας εξάμηνης προθεσμίας) της νέας αγωγής από τους καθολικούς διαδόχους του αρχικού δικαιούχου, η οποία έχει την ίδια νομική και ιστορική αιτία καθώς και το ίδιο αίτημα, επιφέρει ως αποτέλεσμα τη διακοπή της παραγραφής από τότε που ασκήθηκε η ίδια αγωγή ενώπιον του στερούμενου δικαιοδοσίας τακτικού διοικητικού δικαστηρίου, δηλαδή από τις 21.2.1995, η οποία έκτοτε δεν έχει συμπληρωθεί καθόσον δεν νοείται συμπλήρωση της παραγραφής εν επιδικία. Η γνώμη αυτή δεν εκράτησε.

VII. Κατ' ακολουθίαν των προεκτεθέντων, η κρινόμενη αίτηση αναίρεσης πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την από 11.3.2014 αίτηση του Ελληνικού Δημοσίου.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα στις 14 Δεκεμβρίου 2016.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΣΕΡΑΦΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση την 1^η Μαρτίου 2017.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΘΕΟΤΟΚΑΤΟΥ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΥΓΟΥΣΤΟΓΛΟΥ